

Quantitative analysis of soft power resources of the Islamic Republic of Iran in the document on the components of the national identity of Iranians

Gholamreza Jamshidiha

Full Professor of Islamic Social Sciences, Faculty of Social Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran.

gjamshidi@ut.ac.ir

Seyed Mohammadjavad Ghorbi

Master's student of Islamic thought, researcher of the history of revolution and political thought of Muslim thinkers, Tehran, Iran (Corresponding author).

ghorbi68@yahoo.com

Abstract

Identifying sources of soft power is one of the important issues that political actors are sensitive to in recent decades, and government officials are monitoring the policy making in the field of power sources. The first step in the process of promoting the soft power of countries is to know the local internal and external sources of power. For this purpose, this article tries to examine the sources of soft power of the Islamic Republic of Iran and, on a case-by-case basis, will examine the document of the components of the national identity of Iranians. This article tries to answer this question by using documentary studies and the theoretical model of the three sources of soft power. What are the sources of soft power of the Islamic Republic of Iran in the document on the components of Iranian national identity and what components do they include? The research method of this article is a quantitative content analysis with a single word analysis approach in the document on the components of the national identity of Iranians. The findings of the article show that there are three political, scientific and cultural sources in this document, some of their components are; National unity, cultural convergence with the Islamic world, global mission, political honor and governorship, scientific productions, Islamic-Iranian identity, historical and cultural heritage, religion, Persian language, etc., which attention to them can strengthen the national power of Iran. Increase in internal and external levels.

Keywords: soft power, science and knowledge, document of components of Iranian national identity, Islamic Republic of Iran, national culture.

تحلیل محتوای کمی منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان

غلامرضا جمشیدیه

استاد تمام علوم اجتماعی اسلامی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، تهران، ایران.
gjamshidi@ut.ac.ir

سید محمدجواد قریبی

دانش‌آموخته کارشناسی ارشد اندیشه اسلام، پژوهشگر تاریخ انقلاب و اندیشه سیاسی متفکران
مسلمان، تهران، ایران (نویسنده مسئول).
ghorbi68@yahoo.com

چکیده

شناسایی منابع قدرت نرم یکی از موضوع‌های راهبردی برای بازیگران سیاسی بین‌المللی و کارگزاران حکومتی است؛ زیرا بین شناسایی منابع قدرت و سیاست‌گذاری در حوزه قدرت نرم ارتباط وثیقی برقرار است؛ به عبارتی، اولین گام در روند ارتقاء قدرت نرم کشورها، شناخت منابع بومی درونی و بیرونی قدرت می‌باشد (موضوع). به همین منظور، مقاله حاضر تلاش دارد منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران را بررسی نماید (هدف) و به صورت موردی، سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان را بررسی خواهد کرد (دامنه موضوعی پژوهش). مقاله حاضر با بهره‌گیری از مطالعات اسنادی و الگوی نظری منابع سه‌گانه قدرت نرم تلاش دارد به این سؤال پاسخ دهد که منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان کدامند و شامل چه مؤلفه‌هایی می‌باشند؟ (سؤال اصلی) روش پژوهش این مقاله نیز تحلیل محتوای کمی با رویکرد واحد تحلیل کلمه در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان می‌باشد (روش). یافته‌های مقاله نشان می‌دهد که منابع سه‌گانه سیاسی، علمی و فرهنگی در این سند وجود دارد که برخی از مؤلفه‌های آنها عبارت‌اند از: وحدت ملی، همگرایی فرهنگی با جهان اسلام، رسالت جهانی، عزت سیاسی و ولایت‌مداری، تولیدات علمی، هویت اسلامی - ایرانی، میراث تاریخی و فرهنگی، دین و زبان فارسی می‌باشد که توجه به آنها می‌تواند قدرت ملی ایران را در سطوح داخلی و خارجی بیفزاید (یافته‌ها).

کلیدواژه‌ها: قدرت نرم، علم و دانش، سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، جمهوری اسلامی ایران، فرهنگ ملی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۲۵ تاریخ بازبینی: ۱۴۰۱/۱۲/۰۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۰۵

فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی، سال ۱۲، شماره ۱، پیاپی ۴۶، بهار ۱۴۰۲، صص ۳۳۷-۳۷۲

مقدمه و بیان مسئله

قدرت نرم به‌عنوان یکی از مهم‌ترین جنبه‌های راهبردی خارجی کشورها، عموماً به‌عنوان ابزاری برای اهداف دفاعی و تأکید بر ثبات و صلح با سایر بازیگران، ترویج تصویری بهتر از صاحبان قدرت، اصلاح افکار عمومی و برداشت‌های خارجی؛ تأکید بر همکاری سازنده و پویا با کشورهای دیگر، ایجاد شبکه‌ای گسترده از متحدان و غیره مورد توجه است (الوندی و عسگرخانی، ۱۳۹۳). با توجه به همین رویکرد مسالمت‌آمیز و صلح‌جویانه است که قدرت نرم به‌مثابه یکی از اجزاء سیاست بین‌الملل اهمیت وافری یافته است تا جایی که سیاستمداران برای کسب و ارتقاء آن تلاش زیادی دارند؛ علت این امر را می‌توان در میزان موفقیت و کارآمدی بُعد نرم‌افزاری قدرت نسبت به‌گونه‌های کلاسیک قدرت جست‌وجو کرد. در این راستا، ایران نیز همانند سایر بازیگران در محیط بین‌الملل، نیازمند تولید، کسب، حفظ و ارتقا توانمندی قدرت نرم است تا به‌این‌وسیله قدرت ملی خویش را ارتقاء بخشد (رفیع و نیکروش، ۱۳۹۲، ص. ۹۹). ایران از طریق شناسایی و سرمایه‌گذاری بر روی منابع قدرت نرم می‌تواند استحکام ساخت درونی و بیرونی نظام سیاسی را تقویت کرده و اقتدار ملی و ثبات همه‌جانبه را برای ایران کسب نماید (قربی، ۱۳۹۴، ص. ۹). جمهوری اسلامی ایران در عرصه سیاست خارجی و روابط بین‌الملل بر قدرت نرم تأکید دارد. انقلاب اسلامی را می‌توان بازتولیدکننده منابع قدرت نرم‌افزاری نظام اسلامی در تعاملات بین‌المللی دانست. بعد از رویداد سیاسی انقلاب اسلامی در ایران که بازتاب منطقه‌ای و جهانی داشت، کاربست منابع فرهنگی و سیاسی قدرت در سیاست خارجی بیشتر مورد توجه کشورها در روابط بین‌الملل قرار گرفت. یکی از بسترهای مطلوبیت بهره‌گیری از قدرت نرم در روابط خارجی ایران، شناسایی منابع قدرت نرم در حوزه‌های مختلف است. این شناخت می‌تواند به بهبود عملکرد و برنامه‌ریزی کلان در استحکام قدرت ملی مؤثر باشد. از این‌رو، با توجه به اهمیت «منابع قدرت نرم» و لزوم شناسایی آنها، این مقاله سعی دارد به بررسی منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران بپردازد. از آنجاکه اسناد فرادستی و سیاست‌های کلی نظام، یکی از منابع مهم در شناخت منابع قدرت ایران هستند، به‌صورت موردی نیز سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان را به‌عنوان یکی از بسترهای منابع قدرت مورد مطالعه و مذاقه قرار می‌دهیم. برای انجام این منظور از

تحلیل محتوای کمی با رویکرد تحلیل کلمات در اسناد استفاده می‌شود و نحوه سازماندهی پژوهش به این قرار خواهد بود که بعد از ارائه ملاحظه‌های مفهومی و نظری، الگوی سه‌وجهی منابع قدرت نرم برای کاربرست آن در دسته‌بندی منابع استخراج شده از سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان بررسی می‌شود. در مرحله بعد، منابع قدرت در سند مزبور در سه حوزه فرهنگی، علمی و سیاسی پردازش می‌شوند تا در نهایت، الگوی شناسایی شود.

۱. اهداف و سؤال‌های پژوهش

مذاقه در منابع قدرت نرم کشورها امری ضروری است و در فرایند سیاست‌گذاری قدرت ملی کارگشا می‌باشد. جمهوری اسلامی ایران برای گسترش توانمندی قدرت نرم‌افزاری خویش، نیازمند شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های قدرت نرم در ابعاد مختلف است. از بسترهای شناسایی مؤلفه‌های قدرت آفرین، اسناد فرادستی کشور است و یکی از اسنادی که مؤلفه‌های قدرت نرم فرهنگی کشور در آن قابل بررسی است، سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان است. به‌همین منظور، هدف اصلی این پژوهش «شناسایی منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان» است. برخی از اهداف فرعی این پژوهش عبارت‌اند از:

- ۱- اکتشاف الگوی سه‌وجهی منابع قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان،
  - ۲- بررسی و ارائه منابع فرهنگی قدرت در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان،
  - ۳- بررسی و ارائه منابع علمی قدرت در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان،
  - ۴- بررسی و ارائه منابع سیاسی قدرت در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان.
- از آنجایی که تاکنون پژوهشی برای اکتشاف و ترسیم الگوی منابع قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان منتشر نشده است، این مقاله تلاش دارد خلأهای موجود در این زمینه را تکمیل نماید. البته پژوهش‌های اندکی با رویکرد تحلیل کیفی بخش‌های مختصری از این سند تلاش کردند از زوایای مختلفی نظیر نسبت ارزش‌های فرهنگی و قدرت به این سند بپردازند؛ ولی تاکنون هیچ رساله، پایان‌نامه، کتاب و مقاله‌ای به ترسیم الگوی منابع قدرت نرم در این سند نپرداخته است و همین مسئله، اهمیت این پژوهش را به‌خوبی نمایان می‌سازد. در این مقاله به سؤال‌های زیر پاسخ داد می‌شود:

۱-۱. سؤال اصلی

۱- منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان کدامند و شامل چه مؤلفه‌هایی می‌باشند؟

۲-۱. سؤال‌های فرعی

- ۱- منابع فرهنگی قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان کدامند؟
- ۲- منابع علمی قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان کدامند؟
- ۳- منابع سیاسی قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان کدامند؟

۲. پیشینه پژوهش

در زمینه مبانی و مؤلفه‌های قدرت نرم در محافل علمی آثار متعددی در ایران و خارج از کشور منتشر شده است که هر کدام از زوایای مختلفی به مسئله قدرت پرداخته‌اند. در زمینه پژوهش در اسناد فرادستی و شناسایی منابع قدرت نرم در ایران، آثار مختلفی منتشر شده است که از جمله آنها می‌توان به «تحلیل محتوای برجستگی منابع قدرت نرم در سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران» (قربی، ۱۴۰۰)، «منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران؛ مطالعه کمی سیاست‌های کلی علم و فناوری» (جعفری و قربی، ۱۳۹۷)، «فرهنگ و قدرت نرم؛ مطالعه منابع فرهنگی قدرت نرم در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران» (قربی و منصوری، ۱۳۹۷)، «مؤلفه‌های منابع سیاسی قدرت نرم در جمهوری اسلامی ایران در افق سند چشم‌انداز ۱۴۰۴» (جعفری و قربی، ۱۳۹۵)، «مؤلفه‌های الهام‌بخشی و قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در جهان اسلام: مطالعه سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه» (قربی، ۱۳۹۴)، «واکاوی مختصات قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴» (قربی، ۱۳۹۲)، «مذاقه‌ای در منابع، ابزار، ابعاد و تهدیدهای قدرت نرم در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران» (قربی، ۱۳۹۴) و «الهام‌بخشی و قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴» (موسوی و قربی، ۱۳۹۲) اشاره کرد. هر کدام از این آثار به بررسی منابع قدرت در اسناد فرادستی ایران می‌پردازند.

در زمینه پیشینه پژوهش پیرامون قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی باید اشاره کرد حیدری و قربی در پژوهشی با عنوان «مؤلفه‌های قدرت نرم ایران در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان (مطالعه ارزش‌های فرهنگی) مترصد پاسخ به این سؤال

هستند که مؤلفه منابع فرهنگی قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در سند هویت ملی ایرانیان کدامند و ارزش‌های ملی و دینی چگونه بر ارتقاء قدرت نرم‌افزاری ایران تأثیر می‌گذارند؟ یافته‌های مقاله نشان می‌دهند که ارزش‌های ملی و دینی منابع قدرت نرم ایران می‌باشند که با ایجاد جذابیت، همبستگی و پیوند اجتماعی، قدرت ایران را ارتقاء می‌دهند (حیدری و قربی، ۱۳۹۵). سیدمحمدجواد قربی در مقاله‌ای با عنوان «فرهنگ سیاسی و قدرت نرم در انقلاب اسلامی؛ موردکاوی سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان» اشاره می‌کند یکی از منابع قدرت نرم ایران در فرایند انقلاب اسلامی، فرهنگ سیاسی می‌باشد به‌گونه‌ای که بی‌توجهی به آن می‌تواند فهم و درک صحیح قدرت نرم جامعه ایرانی را با دشواری مواجه سازد. مقاله حاضر با بهره‌گیری از روش تحلیل محتوای مترصد تبیین فرهنگ‌های سیاسی بازتولیدکننده قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان است و یافته‌های آن نشان می‌دهند که مؤلفه‌هایی همچون ولایت‌مداری، وظیفه‌گرایی در راستای برقراری حکومت عدل جهانی، معنویت‌گرایی در حیات اجتماعی، فرهنگ یکپارچگی امت (فارغ از علایق قومی و نژادی)، فرهنگ انتظار و کوشش مصرانه برای بسترسازی ظهور و فرهنگ راهبردی استقامت (هویت مقاومت) بر ارتقاء قدرت نرم ایران مؤثر هستند که نمونه‌های فراوانی از آنها را می‌توان در انقلاب اسلامی و حال حاضر ایران مشاهده کرد (قربی، ۱۳۹۶). کریمی‌مله و همکاران در مقاله مشترکی با عنوان «هویت فرهنگی جمهوری اسلامی ایران؛ موردکاوی سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان» به دنبال پاسخ به این سؤال هستند که هویت فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان دارای چه لایه‌ها و عناصری است. دستاوردهای این پژوهش نشان از این دارد که هویت فرهنگی در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان شامل دو لایه هویت فرهنگی ایرانی و اسلامی است که دربرگیرنده عناصری چون معنویت و توحید، اسلام و مذهب تشیع و معارف قرآنی، همگرایی فرهنگی، دفع ظلم و ظلم‌ستیزی، ولایت‌مداری و غیره است. در این پژوهش به مؤلفه‌های قدرت‌آفرین توجهی نشده است و نسبت بین هویت و قدرت نرم تبیین نشده است (کریمی‌مله و دیگران، ۱۳۹۷). به غیر از این آثار، پژوهش دیگری مبتنی بر تبیین مؤلفه‌ها و منابع قدرت نرم در سند مزبور انجام نشده است.

در جمع‌بندی پیشینه پژوهش باید اشاره کرد در باب قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران نیز مقالات، کتاب و پایان‌نامه‌های مختلفی تدوین شده است و در حوزه شناسایی منابع قدرت نرم در اسناد فرادستی، آثاری در حوزه بررسی قانون اساسی، اندیشه رهبران انقلاب اسلامی، سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی، برنامه‌های توسعه

پنج‌ساله و غیره انجام شده است ولی در خصوص شناسایی و تحلیل کمی منابع قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان اثری منتشر نشده است و صرفاً تعدادی مقاله محدود در بررسی مؤلفه‌های فرهنگی قدرت در این سند منتشر شده‌اند. نوآوری این پژوهش، تحلیل کمی سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان است که با بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون، الگوی شماتیک قدرت نرم در سند ارائه شده است و این نحوه پرداختن به سند هویت ملی، دارای بداعت و نوآوری است.

۳. ملاحظات نظری

۳-۱. تعریف مفاهیم؛ قدرت نرم

به تعبیر برتراند راسل، قدرت را می‌توان به معنای «پدید آوردن آثار مطلوب» در نظر گرفت (راسل، ۱۳۸۵، ص. ۵۲) و امروزه قدرت به معنای توانمندی‌های گروهی در متن روابط اجتماعی با گروه‌های مختلف دیگر رایج شده است (تلیس و دیگران، ۱۳۸۳، ص. ۲۵). شیوه‌های متعددی برای تأثیرگذاری در رفتار دیگران وجود دارد و به‌همین دلیل، جوزف نای قدرت را دارای دو لایه سخت و نرم می‌داند (سلیمانی پورلک، ۱۳۹۰، ص. ۲۴). قدرت نرم مبتنی بر «زور» یا کاربرد فیزیکی قدرت نیست؛ بلکه فراتر از جنبه‌های مادی قدرت است و قدرت‌های دیگر زیر نفوذ و یا در درون حوزه قدرت آن قرار دارند (فیاض، ۱۳۸۸، ص. ۲۳). به همین دلیل است که می‌توان ادعا کرد عملکرد قدرت نرم مبتنی بر رضایتمندی و پذیرش قلبی است (افتخاری، ۱۳۸۹، الف، صص. ۷-۱۰). قدرت نرم نیز توانایی به‌دست‌آوردن چیزی از طریق جذب و اقناع سایرین جهت تحقق اهداف می‌باشد به گونه‌ای که برآیند تصویرسازی ایجابی و تأثیرگذاری همراه با رضایت است (بیگی، ۱۳۸۸: ۳۰). جوزف نای قدرت نرم را کسب نتایج مطلوب از طریق جاذبه؛ نه از طریق اجبار یا تطمیع معرفی می‌کند و با توجه به این رویکرد، قدرت نرم عمدتاً متعلق به بازیگرانی است که بدون اینکه از زور استفاده کنند، نتایج دلخواه را می‌گیرند، چون سیاست‌های آنها و همچنین ارزش‌های آنها برای دیگران جذابیت دارد (ابوالفتحی و نوری، ۱۳۹۲، صص. ۷۷-۷۸). در تعریفی مشابه آمده است؛ قدرت نرم ناظر بر توانایی نفوذ و تأثیرگذاری بر افکار، اندیشه‌ها و اذهان با هدف تحمیل خواست و اراده از طریق جلب‌نظر و متقاعد ساختن ملت و دولت بدون استفاده از زور و اجبار فیزیکی است (افتخاری و جانی‌پور، ۱۳۹۲، ص. ۲۶). توجه به این نکته ضروری است که قدرت نرم همانند نفوذ نمی‌باشد؛ برای اینکه نفوذ می‌تواند شامل قدرت سخت و یا پاداش باشد؛

اما چهره دوم قدرت نیز قانع کردن با توانایی حرکت دادن مردم بوده و عموماً مشارکت توأم با رضایت را شامل می‌شود (Nye, 2000, p. 46).

در رویکرد بومی، قدرت نرم مبتنی بر استحکام ساختار قدرت، مدیریت قلوب و منابع سه‌گانه اعتقادی، اخلاقی و مادی می‌باشد که تأثیر مطلوبی بر رفتارها خواهند داشت (افتخاری و کمالی، ۱۳۹۴، ص. ۲۴). با این اوصاف، سلول قدرت در گفتمان غربی بر تکثرگرایی، نسبی‌گرایی و مرجعیت اکثریت استوار است؛ درحالی‌که قدرت نرم در گفتمان اسلامی بر مشارکت، مسئولیت، تغییر ماهیت قدرت (خلاف‌الهی)، بیعت، اصلاح شبکه روابط قدرت (امربه معروف و نهی از منکر)، اصلاح بینش صاحبان قدرت (نصیحت ائمه مسلمین)، و تغییر ساختار قدرت استوار است. گفتمان اسلامی قدرت نگرش توحیدی دارد؛ درحالی‌که در گفتمان غربی قدرت، نگرش اومانستی مورد توجه است. نگرش اسلامی دارای مشروعیت الهی و منطبق بر فطرت انسانی است؛ درحالی‌که اندیشه غربی مشروعیت خود را از مردم می‌گیرد. با توجه به مبنای ایدئولوژیک مطرح شده در دو گفتمان و با عنایت به اینکه گفتمان اسلامی با فطرت انسان سروکار دارد؛ عناصر تولید شده در قدرت نرم اسلامی بسیار زیاد است و علاوه بر منابع مادی قدرت نرم که در دو گفتمان وجود دارد، گفتمان اسلامی دارای منابعی منحصر به فرد است (قربی، ۱۳۹۰، صص. ۱۶-۱۹). لاجرم، استفاده از منابع نرم برای تولید قدرت، بیشتر به قابلیت‌های فکری و عقلانی آن بستگی دارد تا به ظرفیت‌های فیزیکی کشور. یعنی توسعه و گسترش ظرفیت قدرت نرم یک کشور عمدتاً با توسل به قابلیت‌های فکری و عقلانی آن ممکن می‌شود (اسمعیلی و فرشچی، ۱۳۹۴، ص. ۱۵۹).

۲-۳. مبانی نظری؛ منابع قدرت نرم

قدرت به مفهوم توانایی و قابلیت (میرزایی، ۱۳۹۴، ص. ۵۵) نیازمند داشتن منابعی است که با سیاست‌گذاری و عملکرد صحیح ملی به قابلیت اثرگذاری ملی و بین‌المللی تبدیل شود؛ اما باید تأکید داشت برای اینکه منابع قدرت تولیدکننده رفتار قدرت باشند، به «زمینه و بستر» بستگی دارد (نای، ۱۳۸۹، ص. ۳۰). منابع قدرت شیوه‌هایی است که از طریق آنها شخص، سازمان و یا کشور می‌تواند بر رفتار دیگران اثر بگذارد و یا نفوذ داشته باشد؛ یعنی همه فرصت‌ها، کارها، اشیاء و غیره که بتوان از آنها استفاده کرد، تا بر رفتار دیگران تأثیر گذاشت. منابع قدرت نرم عوامل غیرمحسوسی هستند که به‌طور غیرمستقیم از طریق تأثیر بر رفتارها و شکل دادن عقایدی که اشخاص دارند،

مؤثر واقع می‌شود. این منابع ممکن است هنجارها یا قوانینی باشند که جهانی است و یا حقانیت بخشی، اعتبار، مهارت‌های ارتباطی، توانایی برای کسب توافق و یا غیره باشد. باید توجه داشت که این فهرست به هیچ‌وجه پایان‌پذیر نیست (رینولد، ۱۳۸۹، صص. ۵۸-۵۹)؛ اما همان‌گونه که جوزف نای تأکید دارد، منابع بالقوه قدرت نرم همیشه به قدرت بالفعلی که برای به‌دست آوردن نتایج دلخواه مورد نیاز است، تبدیل نمی‌شوند. برای اینکه این تبدیل (از منابع بالقوه قدرت به قدرت بالفعل) صورت بگیرد، باید از نظر مخاطبان، اندازه اهداف بالقوه قدرت نرم، جذاب باشد و آن جذابیت در نتایج سیاست‌ها تأثیر گذارد (نای، ۱۳۸۷، ص. ۸۷). از این‌رو، قدرت A بر روی B دارای یک منبع، عرصه و یا اساسی است که همچون منابع قابل بهره‌برداری A در مقابل B معنا می‌یابد (کلگ، ۱۳۸۳، ص. ۱۹). نای تأکید دارد همواره باید پیچیدگی‌های مربوط به «تبدیل قدرت» و اینکه کدام‌یک از منابع، بهترین مبنا برای قدرت (در وضعیت خاص) به‌شمار می‌رود، حساسیت داشت. وی تأکید داشت که در چارچوب کلی منابع متحول قدرت، باید میان «روش اعمال مستقیم قدرت یا شیوه آمرانه» و «روش اعمال غیرمستقیم قدرت یا رفتار متقاعدکننده قدرت» تمایز قائل شد. در مورد اول، از مضامین تشویق و ترغیب‌کننده یا تهدیدآمیز استفاده می‌شود؛ اما در نوع دیگر، مسائلی چون جذابیت عقاید و باورها، توانایی دستور کار سیاسی، فرهنگ، ایدئولوژی و نهادها برای شکل دادن به ترجیح‌های مورد نظر دیگران مورد توجه است (کیوان حسینی و جمعه‌زاده، ۱۳۹۲، ص. ۱۵۲). به‌هرروی، اگر منابع قدرت با فرایندهای محیطی منطبق و همسو باشد، شاهد نوعی همزایی خواهیم بود که ضریب نفوذ قدرت را افزایش می‌دهد (جین شارپ، ۱۳۸۹، ص. ۲۱). منابع قدرت نرم سرمایه‌هایی هستند که باعث جذابیت می‌شود (زرقانی، ۱۳۸۸، ص. ۲۱) و این موضوع بیانگر این است که منابع قدرت نرم با طیفی از رفتارهای متقاعدکننده همراه است و در نقطه مقابل آن، منابع سخت‌افزاری قدرت نیز با اجبار و رفتار مبتنی بر فرماندهی همراه هستند (Nye, 2004, p. 7). پس در خصوص منابع چندوجهی متقاعدکننده قدرت نرم باید اذعان داشت که «بدون دستور دادن» بر رفتار دیگران اثر می‌گذارند (نای، ۱۳۸۲، ص. ۳۵۳).

منابع متقاعدکننده قدرت نرم را می‌توان در ابعاد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و علمی مشاهده کرد (قربی، ۱۳۹۲، ص. ۴۹) که کاربرنده آنها تلاش دارد دیگران را در راستای منافع و نتایج دلخواه خود متقاعد سازد (نای، ۱۳۸۳، ص. ۲۳). بر اساس نظریه قدرت نرم جوزف نای، ماهیت قدرت نرم بر مبنای توانایی شکل‌دهی به ترجیح‌های دیگران استوار است و این امر به‌گونه‌ای ناملموس و با استفاده از جاذبه‌های فرهنگی،

ارزش‌ها و نهادهای سیاسی انجام می‌شود (پورسعید، ۱۳۸۹: ۶۷). البته هریک از منابع اصلی قدرت نرم با لحاظ شروطی مهم، قابل تحقق به قدرت واقعی و کاربردی هستند؛ برای نمونه، نای در باب فرهنگ، معتقد است که اینکه همه بخش‌های یک فرهنگ ملی قابل تبدیل به قدرت نرم نیست بلکه آن بخش‌هایی از فرهنگ که برای دیگران جذابیت دارند از منابع قدرت نرم محسوب می‌شود. بعد اینکه، فرهنگ‌های محلی و ناحیه‌ای کمتر قابل تبدیل به قدرت نرم هستند. ارزش‌های سیاسی، منبعی از منابع قدرت نرم به‌شمار می‌آیند به شرطی که در داخل و خارج کشور، مورد توجه و مشروع باشند و در نهایت اینکه سیاست خارجی یک کشور در صورتی مولد قدرت نرم است که در چشم و دیدگاه دیگران قانونی و مسئولانه به نظر برسند (جمشیدی و محمدی، ۱۳۹۳، ص. ۶۵). افزایش منابع قدرت نرم توانایی جذب اذهان و قلوب مردم را فراهم می‌سازد و از طرفی دیگر منجر به هم‌افزایی و ذخیره‌سازی قدرت سخت و نیمه سخت در مواقع بحرانی می‌شود (مرتضوی و دیگران، ۱۳۹۴، ص. ۱۰۹). در این مقاله با توجه به ظرفیت‌های سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، الگوی سه بُعدی منابع قدرت نرم مورد توجه است. منابع فرهنگی، سیاسی و علمی از عوامل بازتولید قدرت نرم می‌باشد که در ادامه به آنها می‌پردازیم.

۳-۲-۱. منابع فرهنگی قدرت نرم

فرهنگ مهمترین منبع قدرت نرم جامعه ایرانی در سطح ملی و بین‌المللی می‌باشد. آموزه‌های مذهبی و دینی همراه با مؤلفه‌های اصیل فرهنگ ملی؛ دو عامل مهم هویت بخش و وحدت‌آفرین در جامعه اسلامی ایران به‌شمار می‌آیند. همگرایی این دو عامل کانون نیرومندی را برای تولید قدرت نرم در فرهنگ سیاسی شیعه حاکم بر این کشور به‌وجود خواهد آورد (ملک‌زاده، ۱۳۹۳، ص. ۱۰۹). در عین حال، مکتب و ایدئولوژی جذاب و قدرتمند، پیشینه تاریخی تمدنی، قدرت تعامل با دیگر فرهنگ‌ها، جاذبه‌های فرهنگی توریستی، توان ترویج ارزش‌ها و الگوهای رفتاری، سرانه بالای تولیدات هنری، توانمندی کمی و کیفی فراورده‌های فرهنگی و... از مؤلفه‌های فرهنگی هستند که بر تولید قدرت نرم مؤثر بوده و از عقاید و باورهای اساسی، ارزش‌ها، آداب و الگوهای رفتاری ریشه‌دار و دیرپا، نمادها و مصنوعات تشکیل شده‌اند (شعبانی، ۱۳۹۲، صص. ۸۲-۸۳). فرهنگ‌ها زمانی که با قدرت جذب، تولیدکنندگی و بهره‌وری همراه باشند از توانایی و قدرت فراوانی برخوردار خواهند بود (افتخاری، ۱۳۸۹، ب، صص. ۳۷-۳۹). این مؤلفه‌های فرهنگی در جامعه ایرانی با فطرت انسان‌ها سازگار بوده و برای تمام مردم

جهان دارای جذابیت می‌باشد. همین جذابیت منجر به بازتولید قدرت نرم در فرایند انقلاب اسلامی بوده است (قربی و جعفری، ۱۳۹۵، ص. ۱۵).

۲-۲-۳. منابع علمی قدرت نرم

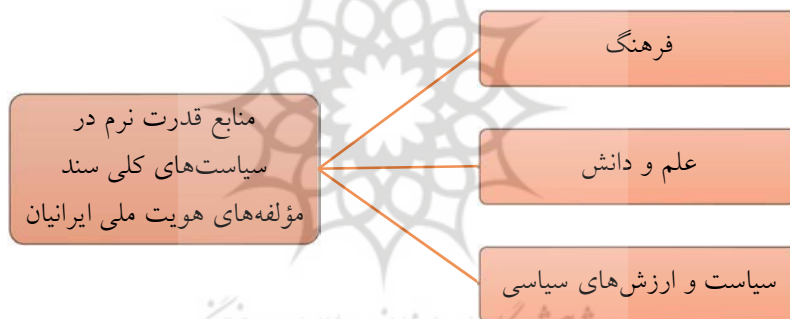
منابع علمی نیز، در عصر حاضر یکی از اجزای جداناپذیر قدرت می‌باشد (گلشن‌پژوه، ۱۳۸۷، ص. ۳۳؛ مایور و فورتی، ۱۳۷۷)؛ تاجایی که امروزه اقتدار علمی و علم برترساز از اهمیت فراوانی برخوردار شده است (عصاریان‌نژاد و دیگران، ۱۳۸۷، صص. ۶۱-۹۶). اشلی تلیس تأکید دارد که فناوری‌ها و دانش‌های اساسی که در توانایی ملی و روند منافع ملی تأثیرگذارند به شرح زیر می‌باشد؛ فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات، فناوری مواد، فناوری ساخت و تولید، فناوری زیستی و علوم حیاتی، فناوری هوانوردی و حمل‌ونقل، فناوری انرژی و محیط زیست. این فناوری و دانش‌ها نیازمند آموزش‌های رسمی و غیررسمی هستند تا منابع انسانی بتوانند در مسیر آنها گام بردارند (تلیس و دیگران، ۱۳۸۳، صص. ۲۳۱-۲۳۵). قدرت علمی ناظر بر توانایی تولید دانش، تربیت منابع انسانی ماهر و فناوری برای تحقق اهداف مربوطه است. شاخص‌های سنجش قدرت علمی و فناوری عبارت‌اند از؛ تولید دانش، ثبت مقالات در نشریه‌های معتبر بین‌المللی، تربیت نیروی انسانی ماهر در حوزه‌های نوین علمی و فناوری همانند نانو فناوری، زیست فناوری، هوافضا و... می‌باشد (قربی، ۱۳۹۲، ص. ۵۵)؛ که در جامعه ایرانی و اسلامی نیز این ارزش کسب علم، دانش و فناوری هنگامی است که با معنویت همراه باشد (جعفری‌پناه و میراحمدی، ۱۳۹۱، ص. ۱۱۰)؛ بنابراین در گفتمان اسلامی، «جهاد علمی» است که مشخص می‌سازد کدام بازیگر می‌تواند در سلسله مراتب قدرت‌های جهانی، نقش برتر را ایفا می‌کند (افتخاری، ۱۳۸۹، ج. ص. ۱۶).

۳-۲-۳. منابع سیاسی قدرت نرم

در حوزه منابع سیاسی قدرت نرم باید اذعان داشت که سیاست خارجی و ارزش‌های سیاسی پیوند وثیقی با قدرت نرم دارند (سلیمانی پورلک، ۱۳۸۶، ص. ۹) و داشتن «اعتماد» به عملکرد سیاست داخلی و خارجی بسیار حائز اهمیت می‌باشد (نای و دیگران، ۱۳۸۹). منابع سیاسی قدرت نرم در گفتمان اسلامی با اخلاق و ارزش‌های اسلامی نظیر عطوفت، تالیف قلوب، دوستی، همراهی، صداقت و همیاری همراه است و دستیابی به نتایج ترسیم‌شده با هر روش و ابزاری مذموم و ناپسند دانسته می‌شود. از این رو، سیاست اخلاقی و ارزشمدار می‌تواند تولیدکننده قدرت حقیقی و نرم‌افزارانه

باشد (قربی و جعفری، ۱۳۹۳، ص. ۳۹). برخی از عناصر سیاسی مرتبط با قدرت نرم عبارت‌اند از؛ فرهنگ راهبردی پایداری، برخورداری از امنیت، سازگاری ملی، سرمایه‌های اجتماعی (جعفری و قربی، ۱۳۹۵، ص. ۷۵)، تعاون سیاسی، تعامل سازنده با کشورهای همسایه و الهام‌بخشی می‌باشد.

«الکساندر ووینگ» تأکید دارد که این منابع متقاعدکننده قدرت در ابعاد سیاسی، فرهنگی، علمی و حتی اقتصادی نیز از طریق شکوه (برانگیختن تحسین دیگران و ایجاد تقلید، رقابت، احترام یا ترس و حرمت)، زیبایی (همنوایی و نزدیک شدن بازیگران به یکدیگر از راه آرمان‌ها، ارزش‌ها، انگیزه‌ها و دیدگاه‌ها) و خیرخواهی (ایجادکننده سپاسگزاری و حس همدردی، ایجاد همکاری مشترک، احترام و پشتیبانی، عزت) منجر به تولید قدرت نرم می‌شوند (ووینگ، ۱۳۸۸، صص. ۱۳۷-۱۴۰). درنهایت اینکه، منابع قدرت نرم (فرهنگی، علمی، سیاسی و...) باید مبتنی بر متقاعدکنندگی باشند که با سه مؤلفه فوق‌الذکر، روند کاربست منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران را بهبود می‌بخشند.

نمودار ۱: الگوی نظری منابع قدرت نرم در سیاست‌های کلی سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان (یافته‌های نگارنده)

۴. روش پژوهش

تحلیل محتوا یکی از مباحث کاربردی است که پژوهشگران با استفاده از این روش، به واری داده‌های خود می‌پردازند. به واسطه روش تحلیل محتوا می‌توان به تحلیل گفتار، نوشتار، از قبیل مقال‌ها، کتاب‌ها، سخنرانی‌ها، فیلم، تصاویر، حرکات، نحوه ادای کلمات، تکرار کلمات، لحن به کار رفته در کلام و غیره پرداخت. تحلیل محتوا به محقق کمک می‌کند تا لایه‌های پنهان و زیرین پدیده‌های مرتبط با موضوع پژوهش را به دست آورده، به اهدافی که پژوهش در راستای آن انجام می‌گیرد، نزدیک شود. تحلیل محتوا از رویکردی خاص برای تحلیل داده‌ها برخوردار است. این رویکرد خاص عمدتاً ناشی از نحوه تلقی از موضوع تحلیل (محتوا) می‌باشد. تحلیل محتوا را روشی پژوهشی برای استنباط تکرارپذیر و معتبر از داده‌ها در مورد متن آن‌ها تعریف کرده‌اند. به یک معنا، تحلیل محتوا روشی برای مطالعه عینی، کمی و نظام‌مند فراورده‌های ارتباطی (محتوای آشکار پیام) جهت رسیدن به تفسیر می‌باشد که بر سه عنصر «عینیت»، «کمیت» و «نظام مند بودن» تأکید شده است. عینیت اشاره به این دارد که این پژوهش بر اساس قواعد، احکام و روش‌های مشخص انجام می‌گیرد. بنابراین، به منظور اجتناب از سوگیری نظر محقق در فرایند تحقیق می‌بایست پژوهش توسط مجموعه صریح و مشخصی از قواعد هدایت شود. نظام‌مدار و نظام‌مند بودن آن نیز بدین معناست که مطالعه علاوه بر روشمندی، دایره شمول و طرح محتوا یا مقوله‌ها بر طبق قواعد کاربردی ثابتی مشخص شده است. باید توجه داشت که دو شرط عینیت و نظام‌مدار بودن، قابلیت تکرار این روش را می‌رساند، به گونه‌ای که سایر پژوهشگران نیز بتوانند با استفاده از روش‌های یکسان و اطلاعات مشابه، به نتایج مشابهی برسند. از آن‌رو که هدف، تحلیل محتوای پیام‌ها در قالب عبارات‌های عددی و در نتیجه، استفاده از فنون کمی است که قابلیت این روش را افزایش می‌بخشد، باید داده‌های ما به صورت کمی (درصد و شمارش) تبدیل شود. در غیر این صورت، تحلیل محتوا نیست. در این روش، پژوهشگر ارتباط مستقیم با پیام‌ها دارد و تنها به سراغ محصولات ارتباطی نظیر: روزنامه‌ها، کتاب‌ها، گزارش‌ها، نظرسنجی‌ها، فیلم‌ها، سریال‌ها، نامه‌ها، خاطره‌ها، عکس‌ها و سخنرانی‌ها می‌رود و با فرستنده پیام و انسان‌ها به طور مستقیم در ارتباط نیست. این مهم‌ترین وجه تمایز بین این روش با سایر روش‌هاست. از این‌رو روش مزبور روش بدون واکنش، مزاحمت و عکس‌العمل دانسته‌اند؛ چون کاری با مردم ندارد (قریبی، ۱۴۰۰، صص. ۲۷-۲۸). باید دقت کرد که در این روش دو عنصر اصلی مطرح هستند:

الف. واحد تحلیل: کوچک ترین جزء پیکره متن است که برای رسیدن به هدف تحقیق، اندازه‌گیری و شمارش می‌شود. واحد تحلیل اغلب می‌تواند در بردارنده کلمه، جمله، بند، عکس یا صفحه باشد که البته هریک از این واحدها به تناسب نوع متن و هدف پژوهش انتخاب می‌شوند.

ب. مقوله تحلیل: هنگامی که واحد تحلیل معین شد، باید مشخص شود که واحدهای استخراج شده و شمارش شده چگونه دسته‌بندی می‌شوند. عناوین این دسته‌بندی‌ها، مقوله تحلیل را تشکیل می‌دهند. درنهایت واحدهای تحلیل بر اساس مقوله‌های تحلیل دسته‌بندی می‌شوند تا مراحل شمارش و تحلیل اطلاعات صورت بگیرد (ایمان و نوشادی، ۱۳۹۰، صص. ۱۸-۲۰).

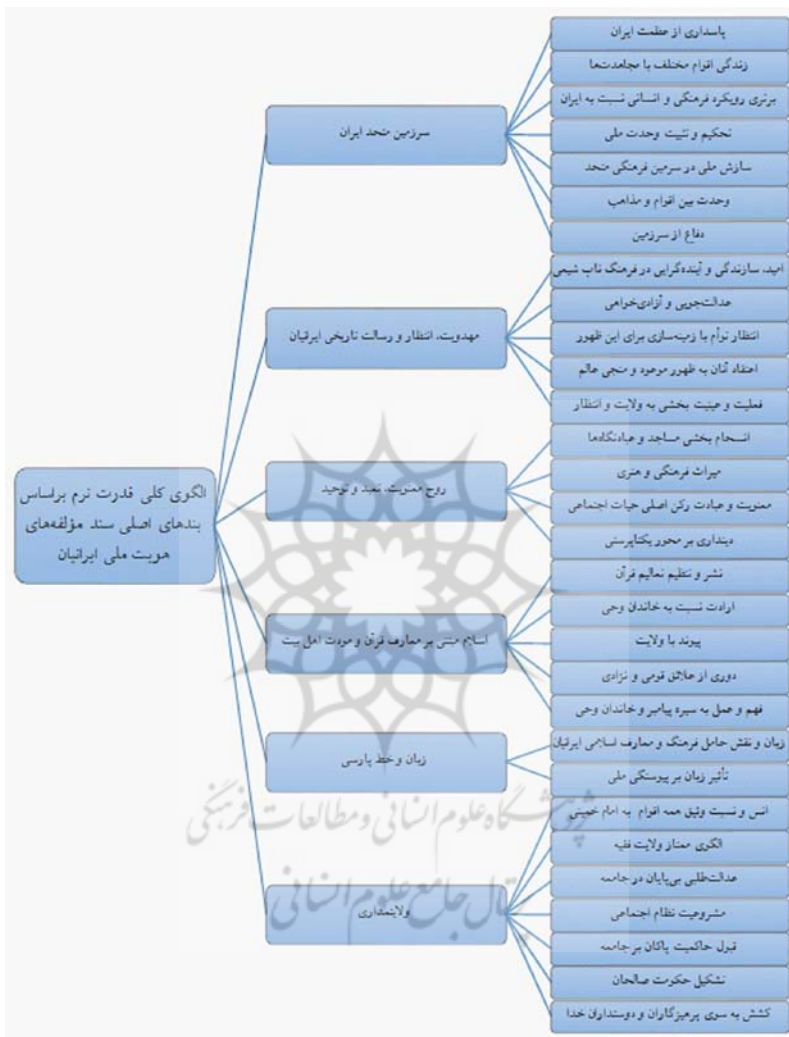
با توجه به ماهیت پژوهش حاضر، این مقاله از نوع توسعه‌ای بوده و برای تبیین الگوی مفهومی و نظری پژوهش مرتبط با منابع قدرت نرم، از روش تحلیلی - توصیفی و مطالعات کتابخانه‌ای بهره گرفته شد. مرجع بررسی این پژوهش، سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان می‌باشد و در راستای تجزیه و تحلیل سند مزبور، از روش تحلیل محتوای کمی^۱ استفاده می‌شود که واحد تحلیل مورد نظر، «کلمه» می‌باشد و تلاش می‌شود با کدگذاری مضمونی منابع قدرت نرم در این سند، میزان برجستگی و فراوانی منابع سه‌گانه علمی، فرهنگی و سیاسی قدرت در این سند مورد بررسی و مذاقه کمی قرار بگیرد. قلمرو موضوعی این پژوهش، تحلیل کمی منابع قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان می‌باشد و با توجه به این موضوع، جمهوری اسلامی ایران نیز قلمرو مکانی پژوهش محسوب می‌شود.

۵. یافته‌های پژوهش؛ تحلیل منابع سه‌گانه قدرت نرم در سند

مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان

بررسی و مذاقه سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان نشان می‌دهد که شش مؤلفه کلیدی برای بازتولید قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران وجود دارد که مرتبط با هویت ایرانی هستند اما ابعاد مرتبط با این مؤلفه‌ها، بر روند قدرت‌زایی برای جمهوری اسلامی ایران مؤثرند. از این‌رو، «روح معنویت، تعبد و توحید»، «اسلام مبتنی بر معارف قرآن و مودت اهل بیت (علیهم‌السلام)»، «ولایت‌مداری»، «سرزمین متحد ایران»، «زبان و خط پارسی» و «مهدویت، انتظار و رسالت تاریخی ایرانیان» از

مؤلفه‌های اصلی قدرت نرم ایران در این سند مزبور هستند که الگوی اصلی این منابع و مؤلفه‌ها که از طریق کدگذاری مفهومی در بندهای هفت‌گانه این سند به‌دست آمده‌اند نیز در نمودار زیر نمایش داده شده است:

منبع: (طراحی توسط نویسندگان)

نمودار (۲): الگوی قدرت نرم بر اساس اصول مؤلفه‌های هويت ملی ایرانیان

۱-۵. منابع فرهنگی

در این بخش مترصد پاسخ‌گویی به این سؤال هستیم که منابع فرهنگی قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان کدامند؟ در سند مزبور به مجموعه‌ای از مؤلفه‌های هویتی و فرهنگی، باورها، خواسته‌ها، آرزوها و رفتارهای ملی تأکید شده است که ارتباط وثیقی با قدرت نرم دارند. از منظر فراوانی نیز ۱۶ بار واژه فرهنگ در این سند ملی به کار رفته است و درعین حال، واژه‌های باور، اعتقادات، هویت فرهنگی و... بارها در این سند به کار رفته است. با توجه به الگوی منابع فرهنگی قدرت نرم، برخی از مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر ابعاد نرم‌افزاری قدرت ملی در سند مزبور به قرار زیر است؛ اشتراک‌های فرهنگی ایرانیان (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، مقدمه)، اعتلا و همگرایی فرهنگی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، مقدمه)، هویت فردی و جمعی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، مقدمه)، مجموعه فرهنگ‌ها، باورها، خواسته‌ها، آرزوها و رفتارهای شهروندان (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، مقدمه)، دینداری بر محور یکتاپرستی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۱)، معنویت و عبادت (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۱)، انسجام‌بخشی عبادتگاه‌ها و مساجد (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۱)، میراث فرهنگی و هنری (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۱)، توحید ناب منبعت از وحی خاتم رسل (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۱)، اخذ تعالیم قرآن تلاش مجدانه برای نشر و تنظیم آن (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۲)، علاقه و ارادت عمیقی نسبت به خاندان وحی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۲)، فهم و عمل به سیره پیامبر و خاندان وحی و پیروی صادقانه از آنان (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۲)، رسوم و خرده‌فرهنگ‌هایی زیبا، عمیق، همسو و هم‌افق در یک سرزمین فرهنگی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۴)، زبان و خط پارسی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۵)، فرهنگ و معارف اسلامی ایرانیان (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۵)، اهتمام به پاسداری از زبان و زنده نگاهداشتن آن (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۵)، تمدن و تاریخ ایران (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۶)، حافظه تاریخی ملت (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۶)، شیوه‌های صحیح زندگی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۶)، شکوفایی و رونق

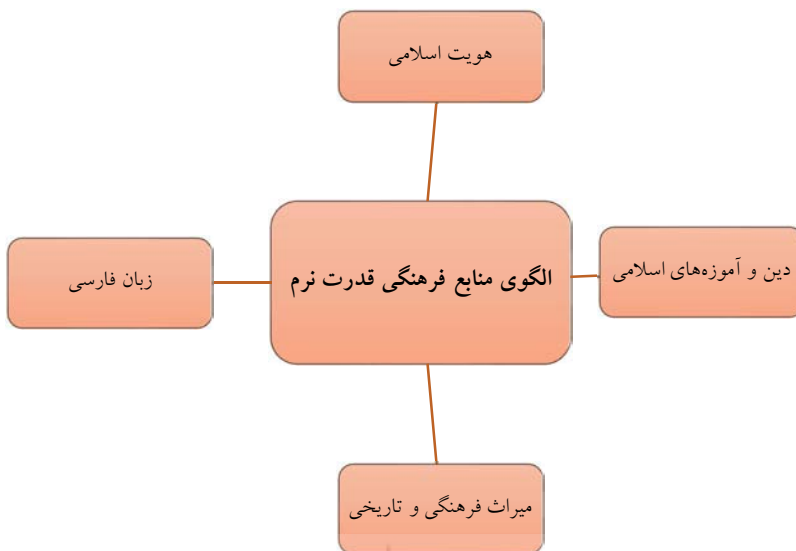

فرهنگی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۶)، تبادل فرهنگی با کشورهای دیگر (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۶)، فرهنگ ناب شیعی و مهدویت (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۷) و هویت تاریخی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۷).

جدول (۱): منابع فرهنگی قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان

اشتراک‌های فرهنگی ایرانیان	اعتلا و همگرایی فرهنگی
هویت فردی و جمعی ایرانیان	دینداری بر محور یکتاپرستی
رسوم و خرده‌فرهنگ‌هایی زیبا، عمیق، همسو و هم‌افق در یک سرزمین فرهنگی	مجموعه فرهنگ‌ها، باورها، خواست‌ها، آرزوها و رفتارهای ایرانیان
معنویت و عبادت	انسجام‌بخشی عبادتگاه‌ها و مساجد
میراث فرهنگی و هنری	توحید ناب منبعث از وحی خاتم رسل
زبان و خط پارسی	هویت تاریخی
فهم و عمل به سیره پیامبر و خاندان وحی و پیروی صادقانه از آنان	تبادل فرهنگی با کشورهای دیگر
فرهنگ ناب شیعی و مهدویت	شیوه‌های صحیح زندگی
حافظه تاریخی ملت	تمدن و تاریخ ایران
اهتمام به پاسداری از زبان و زنده نگاهداشتن آن	شکوفایی و رونق فرهنگی
فرهنگ و معارف اسلامی ایرانیان	علاقه و ارادت نسبت به خاندان وحی

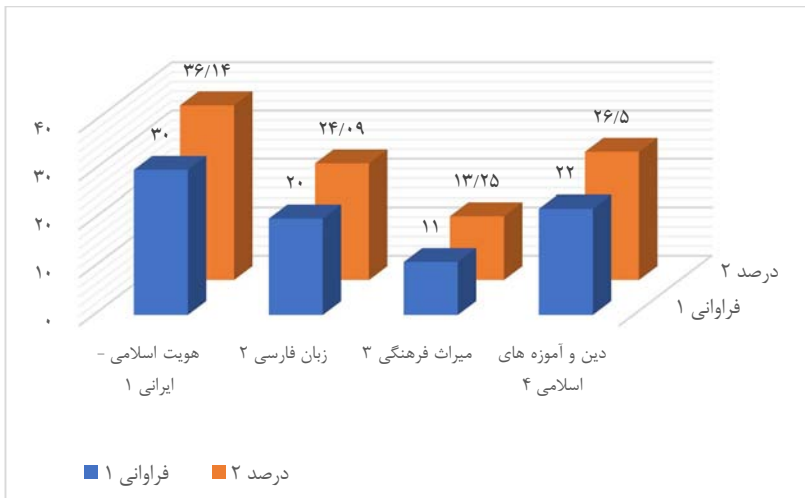
بررسی مؤلفه‌های فرهنگی استخراج شده از سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان نشان می‌دهد که این منابع را می‌توان در چهار بخش به قرار زیر دسته‌بندی کرد؛ هویت اسلامی، زبان ملی، میراث فرهنگی و تاریخی، دین و آموزه‌های اسلامی. این دسته‌بندی با توجه به بخش‌های در نظر گرفته شده در سند مؤلفه‌های هویتی ارائه شده است.

منبع: (طراحی توسط نویسندگان)

نمودار (۳): الگوی منابع فرهنگی قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان

بررسی تکرار و تأکید بر مؤلفه‌های فرهنگی نشان می‌دهد که هویت اسلامی و ایرانی با داشتن ۳۰ بار تکرار در این سند، از بیشترین فراوانی (۳۶/۱۴ درصد) برخوردار است و بعد از آن، دین و آموزه‌های اسلامی با ۲۲ فراوانی (۲۶/۵۰)، زبان فارسی با ۲۰ فراوانی (۲۴/۰۹ درصد) و میراث فرهنگی و تاریخی با ۱۱ فراوانی (۱۳/۲۵ درصد) قرار دارد که در نمودار زیر نمایش داده شده‌اند.

نمودار (۴): فرآوانی منابع فرهنگی قدرت نرم

منابع فرهنگی منجر به توسعه الهام‌بخشی فرهنگی جمهوری اسلامی در کشورهای حوزه تمدنی اسلام خواهد شد و این قابلیت را دارد که استحکام اجتماعی داخلی کشور را افزایش دهد و بتواند همبستگی و اتحاد ملی را تقویت نماید. یکی از مؤلفه‌های اصلی پذیرش قدرت نرم در کشورهای همسو، داشتن میراث فرهنگی و تمدنی مشترک است و به میزان اهمیت شاخص‌های تمدنی در داخل و توسعه فعالیت‌های فرهنگی برای ترویج این آموزه‌ها و میراث فرهنگی و تمدنی ایران در ملل مختلف، منجر به پذیرش سیاست‌های فرهنگی ایران خواهد بود.

۲-۵. منابع علمی

در این بخش مترصد هستیم سؤال «منابع علمی قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان کدامند؟» را مورد مذاقه و تبیین کمی قرار دهیم. در این زمینه باید اشاره شود علم، دانش و فناوری به‌عنوان یکی از ارکان اصلی تمدن اسلامی و ایرانی، همواره منجر به بازتولید قدرت برای ایرانیان در ادوار تاریخی بوده است و واژه علم ۴ بار در این سند مورد استفاده قرار گرفته است. برخی از منابع علمی قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان به شرح زیر می‌باشد؛ اصحاب حوزه‌های علمی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۱)، ارکان فرهنگ ایرانیان همچون علم و میراث هنری (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۱)، جستجوگری علم از سوی ایرانیان معاصر (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان،

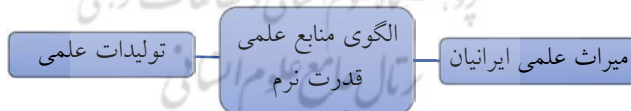

۱۳۸۶، بند ۳)، معارف اسلامی ایرانیان (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۵)، زبان فارسی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۵)، رونق فرهنگی و علمی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۵ و ۶)، تولید و تألیف علوم قرآنی، فقه، فلسفه، کلام، نجوم، هندسه، ریاضیات، طب، شیمی، معماری و صنایع گوناگون (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۶)، تبادل فرهنگی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۶).

جدول (۲): منابع علمی قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان

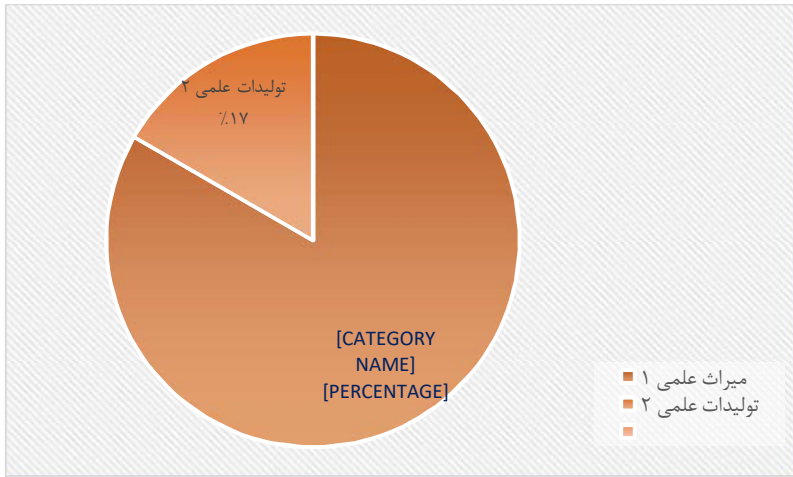
اصحاب حوزه‌های علمی	ارکان فرهنگ ایرانیان همچون علم و میراث هنری
جستجوگری علم از سوی ایرانیان معاصر	معارف اسلامی ایرانیان
تولید و تألیف علوم قرآنی، فقه، فلسفه، کلام، نجوم، هندسه، ریاضیات، طب، شیمی، معماری و صنایع گوناگون	رونق علمی
تبادل علمی با کشورهای دیگر	

منابع و عناصر علمی در این سند بسیار اندک می‌باشد و حتی مؤلفه‌های فناوری که جزء ارکان تمدن اسلامی و تاریخ ایرانیان می‌باشد، توجه نشده است و صرفاً در چند عبارت کوتاه از رونق و حوزه‌های علمی ایران نام برده شده است. پس باید اذعان شود که روحیه علم و دانش دوستی، هویت علمی ایرانیان و جویندگی دانش باید به نحو شایسته‌تری در این سند مورد بررسی قرار می‌گرفت. این منابع علمی را می‌توان در دو دسته تولید علم و میراث علمی ایرانیان جای داد.

نمودار (۵): الگوی منابع علمی قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان

فراوانی منابع علمی قدرت نرم در این سند، ۶ مؤلفه می‌باشد که میراث علمی با ۵ فراوانی، از بیشترین تأکید برخوردار است و به نظر می‌رسد که از ماهیت بندهای این سند هویتی، صرفاً می‌توان یک مؤلفه ناظر بر تولید علمی را کنکاش نمود.

نمودار (۶): فراوانی منابع علمی قدرت نرم

۳-۵. منابع سیاسی

«منابع سیاسی قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان کدامند؟» این سؤالی است که در این بخش مترصد پرداختن به آن هستیم. با وجود تأکید سند هویت ملی ایرانیان بر ابعاد هویت اسلامی و ایرانی، اما برخی از تأکیده‌ها و مؤلفه‌های اشاره شده در آن نیز در حوزه منابع سیاسی قرار می‌گیرند که به شرح زیر می‌باشد؛ تلقی از خود یا خودآگاهی فردی و جمعی در برابر دیگری یا دیگران (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، مقدمه)، ارتباط وثیق اشتراک‌های فرهنگی ایرانیان با مردم کشورهای همسایه و نیز کشورهای جهان اسلام (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، مقدمه)، همگرایی فرهنگی با کشورهای جهان اسلام (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، مقدمه)، دوری از علائق قومی و نژادی [اشاره به پیوستگی سیاسی و همدلی اجتماعی] (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۲)، تعهد همه ایرانیان فارغ از قوم و آیین به ابواب متعددی از سنت‌های حسنه اجتماعی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۲)، تشکیل حکومت صالحان و قبول حاکمیت پاکان بر جامعه (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۳)، مشروعیت نظام اجتماعی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۳)، ولایتمداری (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۳)، گرایش بی‌پایان برای عدالت‌طلبی در جامعه (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۳)

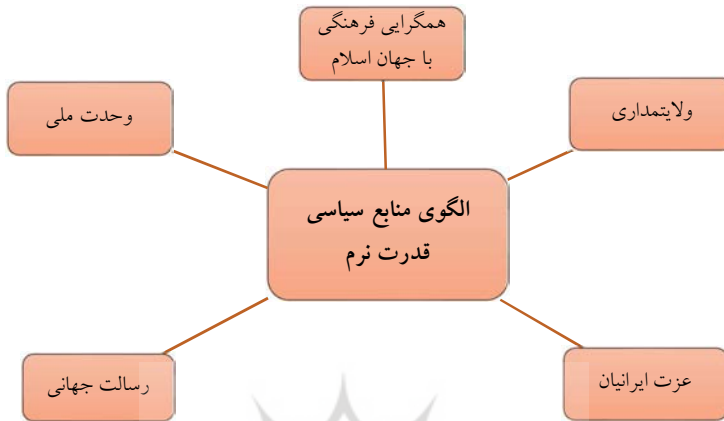
۱۳۸۶، بند ۳)، کشش هویتی ایرانیان به الگوی ممتاز ولایت فقیه (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۳)، انس و نسبت وثیق همه اقوام و گروه‌های ایرانی به معمار کبیر انقلاب اسلامی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۳)، پاسداری از عظمت ایران (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۴)، دفاع از سرزمین به مثابه مظهر هویت و عزت ایرانی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۴)، تحکیم و تثبیت وحدت ملی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۴ و بند ۷)، گرایش به استقلال ملی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۵)، پذیرش رسالت در برقراری حکومت عدل جهانی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۶)، تمدن‌سازی (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۶)، و اعتقاد ایرانیان به ظهور موعود و منجی عالم و انتظار توأم با زمینه‌سازی برای این ظهور (سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان، ۱۳۸۶، بند ۷).

جدول (۳): منابع سیاسی قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان

تلقی از خود یا خودآگاهی فردی و جمعی در برابر دیگری یا دیگران	اعتقاد ایرانیان به ظهور موعود و منجی عالم و انتظار توأم با زمینه‌سازی برای این ظهور
تمدن‌سازی	پاسداری از عظمت ایران
گرایش به استقلال ملی	پذیرش رسالت در برقراری حکومت عدل جهانی
دفاع از سرزمین به مثابه مظهر هویت	تحکیم و تثبیت وحدت ملی
انس و نسبت وثیق همه اقوام و گروه‌های ایرانی به معمار کبیر انقلاب اسلامی	کشش هویتی ایرانیان به الگوی ممتاز ولایت فقیه
ولایتمداری	گرایش بی‌پایان برای عدالت طلبی در جامعه
ارتباط وثیق اشتراک‌های فرهنگی ایرانیان با مردم کشورهای همسایه و نیز کشورهای جهان اسلام	همگرایی فرهنگی با کشورهای جهان اسلام
دوری از علائق قومی و نژادی (اشاره به پیوستگی سیاسی و همدلی اجتماعی)	تعهد همه ایرانیان فارغ از قوم و آیین به ابواب متعددی از سنت‌های حسنه اجتماعی
تشکیل حکومت صالحان و قبول حاکمیت پاکان بر جامعه	مشروعیت نظام اجتماعی

این منابع سیاسی را می‌توان در چند دسته قرار داد؛ ولایتمداری، وحدت ملی، رسالت جهانی، همگرایی فرهنگی با جهان اسلام و عزت ایران. بررسی این منابع نشان می‌دهد که علاوه بر منابع سیاسی مرتبط با ساختار درونی قدرت ملی ایرانیان،

برخی از منابع بیرونی قدرت ملی (ناظر بر سیاست خارجی و قدرت فراملی) نیز مورد توجه قرار گرفته است که مبتنی بر صلح‌گرایی و توجه به رسالت جهانی ایرانیان بر اساس آموزه‌های دینی می‌باشد.

نمودار (۷): الگوی منابع سیاسی قدرت نرم

بررسی میزان فراوانی مؤلفه‌ها نشان می‌دهد که ولایت و ولایت‌مداری با دارا بودن ۸ فراوانی که معادل ۴۰ درصد است از بیشترین فراوانی منابع سیاسی ست و بعد از آن، وحدت ملی با تکرار ۶ مؤلفه (۳۰ درصد) قرار دارد. بقیه مؤلفه‌های عزت سیاسی، رسالت جهانی ایرانیان و همگرایی فرهنگی در جهان اسلامی با داشتن دو مؤلفه، هر کدام ۱۰ درصد منابع را به خود اختصاص داده‌اند.

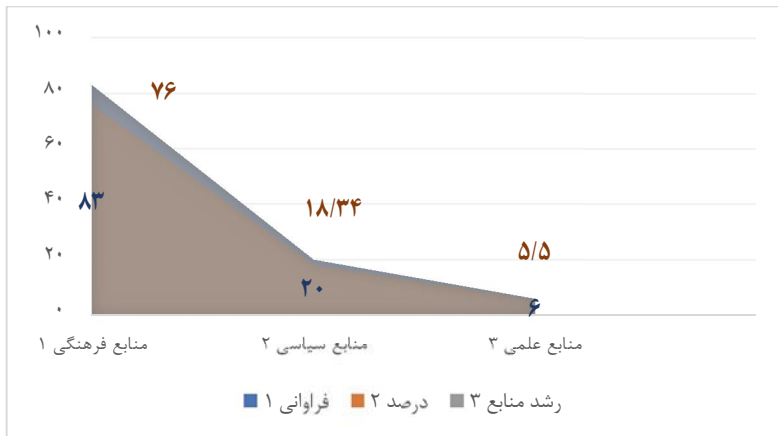
نمودار (۸): فراوانی منابع سیاسی قدرت نرم

نتیجه‌گیری نهایی

الف. نتیجه‌گیری

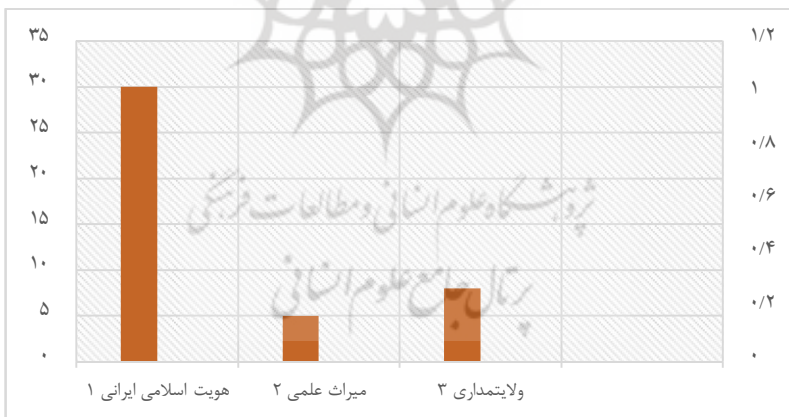
این مقاله تلاشی برای شناسایی منابع قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان بود و یافته‌های مقاله نشان می‌دهد که سه منبع سیاسی، فرهنگی و علمی قدرت نرم در این سند قابل رویت می‌باشد و بیشترین منابع در این سند مربوط به منابع فرهنگی قدرت نرم می‌باشد و بعد از آن، منابع سیاسی و علمی قرار دارند که میزان مؤلفه‌های هر یک از آنها به قرار زیر است؛ منابع فرهنگی (۸۳ مؤلفه)، منابع سیاسی (۲۰ مؤلفه) و منابع علمی دارای ۶ مؤلفه می‌باشد.

نمودار (۹): برجستگی منابع قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان

در حوزه منابع مختلف، بیشترین فراوانی و مؤلفه مرتبط با قدرت نرم در هر سه بعد از منابع قدرت نرم، مربوط به هویت اسلامی - ایرانی (۳۰ فراوانی)، ولایتمداری (۸ فراوانی) و میراث علمی ایرانیان (۵ فراوانی) می‌باشد که هر کدام در میان مؤلفه‌های گروه خود، بیشترین تأکید را در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان داشته‌اند.

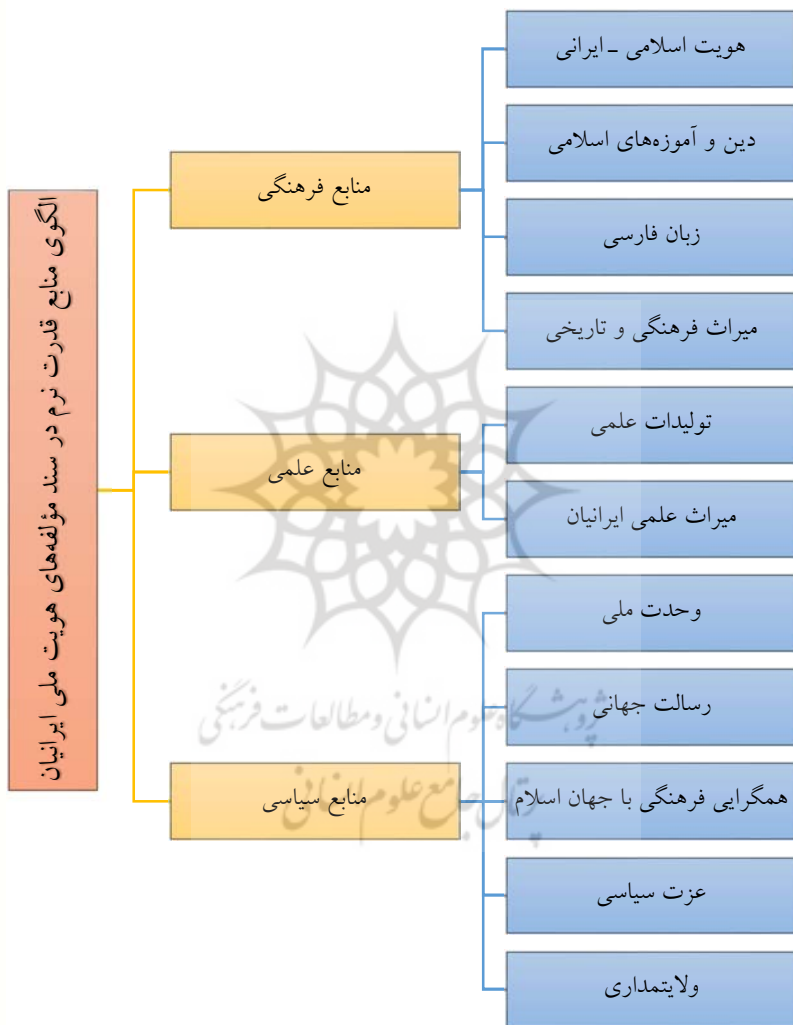

نمودار (۱۰): بیشترین برجستگی در منابع سه گانه قدرت در سند هویت ملی ایرانیان

منابع استخراج شده نشان می‌دهد که منابع سیاسی قدرت نرم به شرح زیر می‌باشند؛ وحدت ملی، همگرایی فرهنگی در سطح جهان اسلام، عزت سیاسی ایرانیان، ولایتمداری و رسالت جهانی ایران. منابع فرهنگی قدرت نرم در سند مزبور

عبارت از؛ هویت اسلامی و ایرانی، آئین و آموزه‌های اسلامی، زبان فارسی و میراث فرهنگی و تاریخی می‌باشد. منابع علمی قدرت نرم در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان عبارت از میراث علمی و تولیدات علمی می‌باشد. در نهایت، الگوی استخراج شده نهایی منابع سه‌گانه متقاعدکننده قدرت نرم ایران بر اساس سند هویتی در شکل زیر نمایش داده شده است؛

نمودار (۱۱): الگوی استخراج شده منابع سه‌گانه قدرت نرم ایران بر اساس سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان

ب. راهکارهای ارتقاء قدرت نرم ایران بر اساس سند مؤلفه‌های هویت فرهنگی ایرانیان

با توجه به یافته‌های پژوهش، راهکارهای زیر برای توانمندی قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران ارائه می‌شود که بازتابی از یافته‌های پژوهش است که در عرصه سیاست‌گذاری قدرت ملی قابلیت پیگیری و اجرایی شدن را دارا می‌باشند. البته پیشنهادها سه‌وجهی زیرا با تأکید بر شاخص‌های هویتی و فرهنگی هستند.

در حوزه فرهنگی تأکید می‌شود که به امور زیر توجه شود:

(۱) ترویج شاخص‌های هویت ایرانی از طریق سیاست رسانه‌ای مطلوب و استعانت از ظرفیت‌های رسانه ملی،

(۲) استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای حراست از شاخص‌های هویت ایرانی،

(۳) پاسداشت هویت اسلامی از طریق برنامه‌ریزی فرهنگی در نهادهای علمی و آموزشی کشور،

(۴) تولید آثار سمعی و بصری در حوزه هویت اسلامی برای مخاطبان هدف،

(۵) تولید آثار فاخر مکتوب برای معرفی میراث تمدنی ایران و اسلام به نسل نوجوان،

(۶) معرفی شاخص‌های برتر تمدن اسلامی و ایرانی به جامعه جهانی از طریق ظرفیت‌های فرهنگی موجود،

(۷) استفاده از عناصر برترساز زبان فارسی در کشورهای حوزه تمدنی مشترک،

(۸) توسعه روابط علمی و فرهنگی با کشورهای فارسی‌زبان،

(۹) توجه به شاخص‌های دینی قدرت‌آفرین در مراکز پژوهشی کشور و سیاست‌گذاری فرهنگی مناسب برای بهره‌گیری از ظرفیت‌های دینی در راستای

ارتقاء قدرت نرم کشور،

(۱۰) حمایت از برنامه‌های توسعه زبان فارسی در مراکز علمی کشورهای مختلف جهان.

در حوزه علمی تأکید می‌شود که به امور زیر توجه شود:

(۱) پاسداشت میراث علمی در مراکز آموزشی و معرفی دستاوردهای علمی تمدن ایرانی به جامعه جهانی از طریق تولید آثار فاخر رسانه‌ای،

(۲) تدوین آثار پژوهشی در زمینه پیشینه علمی تمدن اسلامی و ایران و ترویج این آثار در منطقه و جامعه جهانی،

(۳) حمایت بیشتر از پژوهش‌های اندیشکده‌های داخلی برای رونق توسعه رشد

- علمی ایران به‌عنوان یکی از شاخص‌های ارتقاء قدرت نرم کشور،
- (۴) استفاده از ظرفیت نخبگان علمی برای افزایش سطح ارتباطات علمی با مجامع جهانی و رشد همکاری‌های چندجانبه در حوزه علوم راهبردی،
- (۵) اهتمام به مرجعیت علمی در منطقه و استمرار فعالیت‌های مرجعیت‌آفرین علمی در حوزه دانش و علوم برترساز،
- (۶) سیاست‌گذاری برای مرزشکنی دانش با تأکید بر اولویت‌های جامعه ایرانی برای استحکام استقلال علمی کشور،
- (۷) توسعه دیپلماسی علمی با تأکید بر ظرفیت مراکز علمی و دانشگاهی.
- در حوزه سیاسی تأکید می‌شود که به امور زیر توجه شود:
- (۱) نهادینه‌سازی فرهنگ مهدوی در نسل جوان و آموزش رسالت تمدنی در جامعه،
- (۲) تلاش سیاسی برای همگرایی فرهنگی با جهان اسلام برای تعاون و همکاری مشترک برای شکل‌گیری قدرت معنوی کشورهای اسلامی،
- (۳) دور شدن از شاخص‌های تخریب‌گر عزت سیاسی و ترسیم مختصات عزت ملی در نهادهای پژوهشی برای جامعه،
- (۴) تبیین اندیشه‌های رهبران انقلاب اسلامی در حوزه آسیب‌های قدرت ملی و تلاش برای برون‌رفت از چالش‌ها و آفت‌های تخریب‌گر قدرت در نظام سیاسی،
- (۵) تلاش قوای حکومتی برای توسعه وحدت و همدلی در اقشار مختلف جامعه،
- (۶) تلاش رسانه ملی برای استحکام همدلی و هم‌بانی بین گروه‌های سیاسی،
- (۷) تلاش برای اجرایی کردن سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری در عرصه سیاسی و اجتماعی با استفاده از ظرفیت مردم در نظام مردم‌سالاری دینی جمهوری اسلامی ایران،
- (۸) پرهیز از فضای نزاع سیاسی در بسترهای قدرت‌آفرین نظام سیاسی نظیر فضای مشارکت مردمی در انتخابات.

فهرست منابع

- ابوالفتحی، محمد و نوری، مختار (۱۳۹۲). تأثیر سرمایه اجتماعی بر افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران. *پژوهشنامه/انقلاب اسلامی*، سال دوم، (۶)، ۷۳-۹۰.
- اسمعیلی، مرتضی و فرشچی، علیرضا (۱۳۹۴). کاربست الگوی بومی قدرت نرم در روند سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران. *سیاست دفاعی*، سال بیست و چهارم، (۹۴)، ۱۳۵-۱۶۴.
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۹ الف). *چهره‌های قدرت، گذار از سخت‌افزارگرایی به نرم‌افزارگرایی*، در: قدرت نرم، جوزف نای. ترجمه محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، تهران: دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۹ ب). *جنگ نرم؛ رویکرد فرهنگی*، در جنگ نرم فرهنگی؛ درآمدی بر نسبت امنیت و فرهنگی. تألیف میشل سی ویلیامز، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۹ ج). *جهاد علمی؛ دانشگاه و جنگ نرم علمی*، در آموزش عالی، فرهنگ عامه و قدرت نرم. تألیف واتانابه یاسوشی و دیوید مک‌کانل، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).
- افتخاری، اصغر و جانی‌پور، محمد (۱۳۹۲). منابع قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران. *پژوهشنامه/انقلاب اسلامی*، ۳(۹)، ۲۳-۴۶.
- افتخاری، اصغر و کمالی، علی (۱۳۹۴). *ساختار قدرت نرم در گفتمان اسلامی. فصلنامه مطالعات قدرت نرم*، سال پنجم، (۱۲)، ۹-۲۷.
- الوند، مرضیه السادات و عسگرخانی، ابومحمد (۱۳۹۳). *کارویژه‌های قدرت نرم در سیاست خارجی چین. پژوهشنامه ایرانی سیاست بین‌الملل*، سال سوم، (۵)، ۱-۲۵.
- ایمان، محمدتقی و نوشادی، محمودرضا (۱۳۹۰). *تحلیل محتوای کیفی. فصلنامه عیار پژوهش در علوم انسانی*، سال سوم، (۶)، ۱۵-۴۴.
- بیگی، مهدی (۱۳۸۸). *قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران (مطالعه موردی لبنان)*. تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).
- پورسعید، فرزاد (۱۳۸۹). *رویکردی انتقادی به نظریه قدرت نرم. فصلنامه راهبرد دفاعی*، سال هشتم، (۲۸)، ۶۱-۸۶.
- تلیس، اشلی و دیگران (۱۳۸۳). *سنجش قدرت ملی در عصر فراصنعتی*. تهران: انتشارات ابرار معاصر.

جعفری‌پناه، مهدی و میراحمدی، منصور (۱۳۹۱). مؤلفه‌های قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران با رویکرد اسلامی. *فصلنامه معرفت سیاسی*، سال چهارم، (۲)، ۱۰۵-۱۲۲.

جعفری، علی‌اکبر و قربی، سید محمدجواد (۱۳۹۵). مؤلفه‌های منابع سیاسی قدرت نرم در جمهوری اسلامی ایران در افق سند چشم‌انداز ۱۴۰۴. *پژوهش‌های سیاست/اسلامی*، سال چهارم، (۹)، ۵۷-۹۴.

جعفری، علی‌اکبر و قربی، سیدمحمدجواد (۱۳۹۷). منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران؛ مطالعه کمی سیاست‌های کلی علم و فناوری. *پژوهشنامه/انقلاب اسلامی*، (۲۷)، ۱۵۱-۱۷۵.

جمشیدی، محمدحسین و محمدی، رسول (۱۳۹۳). جمهوری اسلامی ایران و عراق نوین: تبیینی بر کاربرد قدرت نرم در عراق نوین در راستای تحقق ارزش‌های انقلاب اسلامی. *فصلنامه جامعه‌شناسی سیاسی جهان اسلام*، (۴)۲، ۶۱-۸۶.

حیدری، منصور و قربی، سیدمحمدجواد (۱۳۹۵). مؤلفه‌های قدرت نرم ایران در سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان (مطالعه ارزش‌های فرهنگی). *فصلنامه مطالعات قدرت نرم*، (۱۵)، ۴۶-۶۴.

راسل، برتراند (۱۳۸۵). قدرت. ترجمه نجف دریابندری، تهران: انتشارات خوارزمی. رفیع، حسین و نیکروش، ملیحه (۱۳۹۲). *دیپلماسی عمومی و قدرت نرم*. *فصلنامه مطالعات روابط بین‌المللی*، (۲۲)۶، ۹۹-۱۳۳.

رینولد، ترزا (۱۳۸۹). *قدرت نرم و سیاست خارجی آمریکا*. ترجمه مجید رسولی، تهران: دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).

زرقانی، سیدهادی (۱۳۸۸). *مقدمه‌ای بر قدرت ملی: مبانی، کارکردها، محاسبه و سنجش*. تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.

سلیمانی پورلک، فاطمه (۱۳۸۶). *ایران و آمریکا: در بستر تعاملات نرم/افزایی قدرت و امنیت*. تهران: مرکز تحقیقات راهبرد دفاعی.

سلیمانی پورلک، فاطمه (۱۳۹۰). *قدرت نرم در استراتژی خاورمیانه‌ای آمریکا*. تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.

شارپ، جین (۱۳۸۹). *قدرت نرم و عدم خشونت*. ترجمه سیدرضا مرزانی، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).

شعبانی، رمضان (۱۳۹۲). *قدرت نرم و هویت فرهنگی در جمهوری اسلامی ایران*. *فصلنامه مطالعات قدرت نرم*، (۹)۳، ۷۹-۹۸.

- شورای فرهنگ عمومی کشور (۱۳۸۶). *سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان*.
عصاریان‌نژاد، حسین و دیگران (۱۳۸۷). *اقتدار علمی و اقتدار ملی؛ نقدی بر مفاهیم و کارکردهای توسعه و اقتدار علمی*. تهران: انتشارات عالی دفاع ملی.
- فیاض، ابراهیم (۱۳۸۸). *ایران آینده به سوی الگویی مردم‌شناختی برای ابرقدرتی ایران*. تهران: انتشارات پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- قربی، سید محمدجواد (۱۳۹۰). *قدرت نرم و گفتمان اسلامی قدرت*. نگاه حوزه، (۳۱۹)، ۱۶-۱۹.
- قربی، سیدمحمدجواد (۱۳۹۲). *واکاوی مختصات قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴*. *فصلنامه مطالعات عملیات روانی*، (۳۷)، ۴۹-۷۰.
- قربی، سیدمحمدجواد (۱۳۹۲). *واکاوی مختصات قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴*. *فصلنامه مطالعات عملیات روانی*، (۳۷)، ۴۹-۷۰.
- قربی، سیدمحمدجواد (۱۳۹۴). *مذاق‌های در منابع، ابزار، ابعاد و تهدیدات قدرت نرم در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران*. *فصلنامه سیاست دفاعی*، (۹۰)، ۹-۵۶.
- قربی، سیدمحمدجواد (۱۳۹۴). *مؤلفه‌های الهام‌بخشی و قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در جهان اسلام: مطالعه سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه*. *پژوهشنامه انقلاب اسلامی*، (۱۶)، ۸۵-۱۱۶.
- قربی، سیدمحمدجواد (۱۳۹۶). *فرهنگ سیاسی و قدرت نرم در انقلاب اسلامی؛ موردکاوی سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان*. *فصلنامه عملیات روانی*، (۴۶)، ۱۳۱-۱۵۴.
- قربی، سیدمحمدجواد (۱۴۰۰). *تحلیل محتوای برجستگی منابع قدرت نرم در سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران*. *نشریه مطالعات دولت‌پژوهی در جمهوری اسلامی ایران*، سال هفتم، (۱)، ۲۵-۵۴.
- قربی، سیدمحمدجواد و جعفری، علی‌اکبر (۱۳۹۳). *برجستگی منابع قدرت نرم ایران؛ مطالعه موردی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران*. *فصلنامه پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی*، سال سوم، (۱۰)، ۲۹-۶۸.
- قربی، سیدمحمدجواد و جعفری، علی‌اکبر (۱۳۹۵). *منابع قدرت نرم در سیاست‌های کلی نظام؛ موردکاوی سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران*. *راهبرد اجتماعی فرهنگی*، سال پنجم، (۱۹)، ۷-۴۴.
- قربی، سیدمحمدجواد و حیدری، منصور (۱۳۹۷). *فرهنگ و قدرت نرم؛ مطالعه منابع فرهنگی قدرت نرم در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران*. *فصلنامه راهبرد*

اجتماعی فرهنگی، (۲۶)، ۱۵۱-۱۹۶.

کریمی‌مله، علی و دیگران (۱۳۹۷). عناصر هویت فرهنگی جمهوری اسلامی ایران؛ موردکاوی سند مؤلفه‌های هویت ملی ایرانیان. پژوهش‌های راهبردی سیاست، (۲۵)۷، ۲۸۲-۲۵۱.

کلیک، استوارت (۱۳۸۳). چهارچوب‌های قدرت. ترجمه مصطفی یونس، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.

کیوان حسینی، سیداصغر و جمعه‌زاده، راحله (۱۳۹۲). تبیین نظری قدرت نرم بر مبنای نگرشی فرانای به کاربست منابع غیرمادی قدرت در سیاست خارجی. دو فصلنامه پژوهش سیاست نظری، (۱۳)، ۱۳۹-۱۶۰.

گلشن‌پژوه، محمودرضا (۱۳۸۷). جمهوری اسلامی ایران و قدرت نرم. تهران: دفتر گسترش تولید علم.

مایور، فدریکو و فورتی، آگوستو (۱۳۷۷). علم و قدرت. ترجمه پریدوخت وحیدی، تهران: انتشارات سازمان برنامه و بودجه.

مرتضوی، سیدعلی و دیگران (۱۳۹۴). منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر آیات قرآن. پژوهش‌های انقلاب اسلامی، (۱۴)۴، ۱۰۹-۱۳۹.

ملک‌زاده، محمد (۱۳۹۳). مؤلفه‌های دینی و ملی قدرت نرم نظام جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه علوم سیاسی، سال هفدهم، (۴)، ۱۰۹-۱۳۲.

موسوی، سیدصدرالدین و قربی، سیدمحمدجواد (۱۳۹۲). الهام‌بخشی و قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴. نشریه مطالعات قدرت نرم، (۹)، ۱۱۳-۱۳۳.

میرزایی، محمد (۱۳۹۴). قدرت نرم و منابع آن در آیین آیات قرآن. مجله آموزه‌های قرآنی، (۴۶)، ۷۸-۵۵.

نای، جوزف (۱۳۸۲). قدرت نرم. ترجمه محمد حسینی‌مقدم، فصلنامه راهبرد، سال دوم، (۲۹)، ۳۶۳-۳۸۰.

نای، جوزف (۱۳۸۳). کاربرد قدرت نرم. ترجمه رضا میرطاهر، فصلنامه راهبرد دفاعی، سال دوم، (۶)، ۳۵-۴۶.

نای، جوزف (۱۳۸۷). قدرت نرم. ترجمه سیدمحسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، تهران: دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).

نای، جوزف (۱۳۸۹). درک قدرت نرم. ترجمه سیدمحسن روحانی، در آموزش عالی، فرهنگ عامه و قدرت نرم، تهران: دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).

نای، جوزف و دیگران (۱۳۸۹). *فرسایش قدرت نرم؛ مردم، دولت‌ها و اعتماد*. ترجمه سعید میرترابی، تهران: دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).
ووینگ، الکساندر (۱۳۸۸). *کارکرد قدرت نرم*. ترجمه مهرداد مرادی، فصلنامه سیاست راهبردی، سال اول، (۴)، ۱۲۹-۱۵۱.

Nye, Joseph (2000). *The Paradox of American Power: Why the World's only Super Power can't go it Alone*. Oxford: Oxford University Press.
Nye, Joseph (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York, Public Affairs.

REFERENCE

- AbolFathi, Mohammad & Nourim, Mokhtar (2013). Empacts of Social Capital on IRI's Soft power: A tool for Against with soft Threats. Scientific Research Journal on Islamic Revolution, 2(6), 73-90. (In Persian)
- Alvand, Marziehsadat & Asgarkhani, Aboumohammad (2013). Functions of Soft Power in China's Foreign Policy. Iranian Research Letter of International Politics, 3(1), 1-25. (In Persian)
- Asarian Nejad, Hossein and others (2007). scientific authority and national authority; A critique on the concepts and functions of development and scientific authority, Tehran: National Defense High Publications. (In Persian)
- Asgari, M. (2010). A Critical Approach to Soft Power Theory. Quarterly Defens Strategy, 8(28), 61-86. (In Persian)
- Beigi, Mehdi (2008). Soft power of the Islamic Republic of Iran (case study of Lebanon), Tehran: Imam Sadiq University Press. (In Persian)
- Clegg, Stewart (2004). Frameworks of Power, Translated by Mustafa Younesi, Tehran: Strategic Studies Research Center Publications. (In Persian)
- Council of Public Culture of the country (2006). Document on the components of the national identity of Iranians. (In Persian)
- Eftekhari, Asghar & Janipoor, Mohammad (2014). Sources of Irans Soft Power. Scientific Research Journal on Islamic Revolution, 3(9), 23-46. (In Persian)
- Eftekhari, Asghar & Kamali, Ali (2015). Soft power structure in Islamic discourse. Soft Power, 5(12), 9-28. (In Persian)
- Eftekhari, Asghar (2009), Faces of power, transition from hardware orientation to software orientation. In: soft power, by Joseph Nye, Translated by Mohsen Rouhani and Mehdi Zulfiqari, Tehran: Imam Sadiq University. (In Persian)
- Eftekhari, Asghar (2009). Scientific Jihad; University and Scientific Soft War. In: Higher Education, Popular Culture and Soft Power, Edited by

- Watanabe Yasushi and David McConnell, Tehran: Imam Sadegh University Press. (In Persian)
- Eftekhari, Asghar (2009). Soft war; cultural approach. In: soft cultural war; An introduction to the relationship between security and culture, written by Michelle C. Williams, Tehran: Imam Sadegh University Press. (In Persian)
- Emami Zavvaerh, Ali Mortazavi & Eftekhari, Asghar & Harsij, Hosain (2015). Sources of Irans Soft Power with Emphasis on Holy Quran. Journal of Islamic Revolution Research, 4(14), 109-138 (In Persian)
- Esmaceli, Morteza & Farshchi, Alireza (2016). Applying the Domestic Model of Soft Power in the Process of Foreign Policy of the Islamic Republic of Iran. Defense policy, 24(94), 135-164. (In Persian)
- Fayaz, Ebrahim (2008). Iran of the future towards an anthropological model for Iran's superpower, Tehran: Publications of Culture, Art and Communication Research Institute. (In Persian)
- Ghorbi, Seyed Mohammad Javad (2014). Exploring the Islamic Republic of Iran's Soft Power Specifications in the 2025 Vision Plan. Psychological Operations Quarterly, 10(37), 49-70. (In Persian)
- Ghorbi, Seyed Mohammad Javad & Heidari, Mansour (2018). Culture and Soft Power: Study of Cultural Sources of Soft Power in the Constitution of the Islamic Republic of Iran. Quarterly Journal of Socio-Cultural Strategy, 7(26), 151-196. (In Persian)
- Ghorbi, Seyyed Mohammad Javad & jafari, aliakbar (2015). Highlight of Iran's Soft Power Resources Case Study of the Constitution of Islamic Republic of Iran. Journal of Cultural Guardianship of The Islamic Revolution, 4(10), 29-68. (In Persian)
- Ghorbi, Seyyed Mohammad Javad & jafari, aliakbar (2016). Soft Power Resources in the General Policies of the System; Case Study Sixth Program to Develop General Policies of the Islamic Republic of Iran. Quarterly Journal of Socio-Cultural Strategy, 5(19), 7-44. (In Persian)
- Ghorbi, Seyyed Mohammad Javad (2014). A study on the sources, tools, dimensions and threats of soft power in the Constitution of the Islamic Republic of Iran. Defense Policy Quarterly, (90), 9-56. (In Persian)
- Ghorbi, Seyyed Mohammad Javad (2014). Exploring the Islamic Republic of Iran's Soft Power Specifications in the 2025 Vision Plan. Psychological Operations Quarterly, 10(37), 49-70. (In Persian)
- Ghorbi, Seyyed Mohammad Javad (2015). Components of inspiration and Islamic Republic of Iran s soft power in the Islamic world: Study the general policies of the sixth development plan. Scientific Research Journal on Islamic Revolution, 4(16), 85-116. (In Persian)
- Ghorbi, Seyyed Mohammad Javad (2017). Political Culture and Soft Power of the Islamic Revolution; Case Study: The Document of Iranian National Identity Components. Spring-Summer, 12(46), 131-154. (In Persian)
- Ghorbi, Seyyed Mohammad Javad (2018). Soft power and the Islamic discourse of power. Pegah Hozhe, (319), 16-19. (In Persian)

- Ghorbi, Seyyed Mohammad Javad (2021). A Content Analysis of the Eminence of Soft Power Sources in the the Islamic Republic of Iran's 20-Year Vision Document. *Journal of government studies in the Islamic Republic of Iran*, 7(1), 25-54. (In Persian)
- GolshanPajoh, Mahmoudreza (2007). *The Islamic Republic of Iran and Soft Power*, Tehran: Science Production Extension Office. (In Persian)
- Heydari, Mansour & Ghorbi, Seyed Mohammad Javad (2017). Iran's Soft Power components in the document of Iranian National Identity components (The study of cultural values). *Soft Power*, 6(15), 46-64. (In Persian)
- Iman, Mohammad Taqi & Noushadi, Mahmud Reza (2012). Qualitative Content Analysis. *Journal of Research in Islamic Sciences*, 3(2), 15-44. (In Persian)
- Jafari, Ali Akbar & Ghorbi, Seyed Mohammad Javad (2016). Components of Political Sources of Soft Power in the Islamic Republic of Iran in 1404 Perspective Document. *Islamic Politics Research*, 4(9), 75-94. (In Persian)
- Jafari, Ali Akbar & Ghorbi, Seyed Mohammad Javad (2018). The soft power sources of the Islamic Republic of Iran; a quantitative study of general science and technology policies. *Scientific Research Journal on Islamic Revolution*, 8(27), 151-175. (In Persian)
- JafariPanah, Mahdi & Mirahmadi, Mansur (2013). An Islamic Approach to the Components of the Soft Power of the Islamic. *Journal of Political science*, 4(2), 105-122. (In Persian)
- Jamshidi, Mohammad Hossein & Gahrooei, Rasool Mohammadi (2014). Islamic Republic of Iran and Modern Iraq: An Applied Explanation of Soft Power in Modern Iraq in Line with Realization of Values of the Islamic Revolution. *Journal of Political Sociology of the Islamic World*, 2(4), 61-86. (In Persian)
- Karimi Maleh, Ali & Belbasi, Meisam & Ghorbi, Seyyed Mohammad Javad (2018). Elements of Iranian Cultural Identity; Sample Analysis in Document of Components of Iranian National Identity. *Journal of Strategic Research of Politics*, 7(25), 251-282. (In Persian)
- Keyvan Hoseini, Seyed Asqar & JomeZade, Rahele (2014). Theoretical Explanation of "Soft Power" based on Ultra-"Nye" approach in Applying" Immaterial Resources of Power", In *Foreign Policy. Research in Theoretical Politics*, 8(13), 139-160. (In Persian)
- Malekzadeh, Mohammad (2015). The Religious and National Components of Soft Power of Iran Islamic Republic System. *Political Science*, 17(4), 109-132. (In Persian)
- Mayor, Federico & Forti, Augusto (1998). *Science and power*. Translated by Paridokht Vahidi, Tehran" Program and Budget Organization Publications. (In Persian)
- Mirzaii, Mohammad (2015). The Soft Power and Its Sources in the Mirror of the Noble Quran Verses. *quarterly of Journal of Quranic Doctrines*, 12(21), 55-78. (In Persian)

- Mousavi, Sadroldin & Ghorbi, seyed Mohammad Javad (2014). Inspiration and Soft power of Islamic Republic of Iran in outlook of 1404. *Soft Power*, 3(9), 113-133. (In Persian)
- Nye, Joseph (2007). "Soft power", Translated by Seyyed Mohsen Rouhani and Mehdi Zulfaqari, Tehran: Imam Sadegh University. (In Persian)
- Nye, Joseph (2009). "Understanding soft power", Translated by Seyyed Mohsen Rouhani, In: Higher Education, Popular Culture and Soft Power, Tehran: Imam Sadegh University. (In Persian)
- Nye, Joseph (2012). "Soft Power", Translated by Mohammad Hosseini Moghadam, *Strategy Quarterly*, 2(29), 363-380. (In Persian)
- Nye, Joseph (2012). Use of soft power. Translated by Reza Mirtaher, *Defense Strategy Quarterly*, 2(6), 35-46. (In Persian)
- Nye, Joseph and others (2009). Erosion of soft power; People, Governments and Trust, Translated by Saeed Mirtrabi, Tehran: Imam Sadiq University. (In Persian)
- Rafi, Hossein and Nikravesh, Maliha (2012). Public diplomacy and soft power. *Studies of International Relations Journal*, 6(22), 99-133. (In Persian)
- Reynold, Teresa (2009). Soft power and American foreign policy, Translated by Majid Rasouli, Tehran: Imam Sadiq University. (In Persian)
- Russell, Bertrand (2005). Power, Translated by Najaf Daryabandari, Tehran: Kharazmi Publications. (In Persian)
- Shabany Saroie, Ramezan (2014). Soft Power and Cultural Identity in the Islamic Republic of Iran. *Soft Power*, 3(9), 79-98. (In Persian)
- Sharp, Gene(2009). Soft power and non-violence, Translated by Seyyed Reza Marzani, Tehran: Imam Sadegh University Press. (In Persian)
- Soleimani Pournalak, Fatemeh (2016). Iran and America: in the framework of software interactions of power and security, Tehran: Defense Strategy Research Center. (In Persian)
- Tellis, Ashley & others (2013). Measuring national power in the post-industrial era, Tehran: Abrar Publications. (In Persian)
- Voving, Alexander (2008). "Functionality of soft power", Translated by Mehrdad Moradi. *Strategic Policy Quarterly*, 1(4), 129-151. (In Persian)
- Zarkhani, Seyedhadi (2008). Introduction to National Power: Basics, Functions, Calculation and Measurement, Tehran: Strategic Studies Research Center Publications. (In Persian)

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی